

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**ΑΠΟΦΑΣΗ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ**

**της προσφυγής υπ' αριθ. 5332/05
την οποία κατέθεσε η ~~ΥΕΕ~~
κατά της Ελλάδος**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον, στις 10 Απριλίου 2007, σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *Πρόεδρο,*

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Ν. ΒΑΛΙΪ,

Α. ΚΟΒΛΕΡ,

Ε. ΣΤΕΙΝΕΡ,

Κ. ΗΑΛΙΥΕΒ,

Σ.Ε. ΤΣΕΒΕΝΣ,

και τον *Γραμματέα του Τμήματος*, Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ.

Έχον υπόψη την προρρηθείσα προσφυγή η οποία εισήχθη στις 7 Φεβρουαρίου 2005.

Έχον υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου όπως αποφανθεί ταυτοχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας, δυνάμει του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως.

Έχον υπόψη τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η διάδικος Κυβέρνηση και την αντίκρουση της προσφευγούσης.

Αφού διασκέφτηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση :

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Η προσφεύγουσα, ~~ΥΕΕ~~ , είναι Βελγίδα υπήκοος, η οποία

γεννήθηκε το 1964 και διαμένει στη Ronquières (Βελγίου). Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται ενώπιον του Δικαστηρίου από τον Δικηγόρο Αθηνών P. Verbist. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ο. Πατσοπούλου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η Βελγική Κυβέρνηση, αν και ενημερώθηκε ότι έχει το δικαίωμα να λάβει μέρος στην ακροαματική διαδικασία (άρθρα 36 παρ. 1 της Συμβάσεως και 44 παρ. 1 του Κανονισμού Διαδικασίας), δεν απήντησε.

A. Οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως

Τα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά εκτίθενται από τους διαδίκους, έχουν συνοπτικώς ως εξής :

Στις 9 Οκτωβρίου 2001, η προσφεύγουσα κατέθεσε μήνυση κατά τρίτου για απάτη. Η προσφεύγουσα κατηγορούσε το πρόσωπο αυτό ότι είχε υφαρπάξει από αυτή 800.000 δραχμές (2.348 ευρώ). Η προσφεύγουσα δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής προκειμένου να επιτύχει την επανόρθωση της ηθικής ζημίας την οποία υπέστη, χωρίς, ωστόσο, να υποβάλει σχετικό αίτημα αποζημιώσεως.

Την 1η Απριλίου 2005, η προσφεύγουσα απευθύνθηκε προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για να παραπονεθεί για την καθυστέρηση που είχε σημειωθεί κατά τον χειρισμό της μηνύσεώς της, στο κείμενο της οποίας είχε δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής, επικαλούμενη ειδικότερα τον κίνδυνο παραγραφής του εν λόγω αδικήματος.

Η εκδίκαση της υποθέσεως ενώπιον του Πλημμελειοδικείου Αθηνών, η οποία είχε αρχικώς ορισθεί για τη δικάσιμο της 25ης Σεπτεμβρίου 2005, έλαβε χώρα στις 10 Φεβρουαρίου 2006. Η προσφεύγουσα ενεφανίσθη ως απλή μάρτυρας και ουδόλως ανεφέρθη στη δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής ή στις αξιώσεις αποζημιώσεως.

Αφού διασκέφθηκε, το δικαστήριο έκρινε ότι το αδίκημα για το οποίο κατηγορείτο ο κατηγορούμενος, είχε παραγραφεί από τον μήνα Μάρτιο του έτους 2003. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο έθεσε οριστικώς τέλος στην ασκηθείσα κατά του κατηγορουμένου ποινική δίωξη (απόφαση 13578/06).

B. Οικείο εσωτερικό δίκαιο και πρακτική

Οι οικείες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα έχουν ως εξής :

Άρθρο 111

«1. Το αξιόποιο εξαιρείται με την παραγραφή (...).

(...)

3. Τα πλημμελήματα παραγράφονται μετά πέντε έτη (...)

Άρθρο 112

«Η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει από την ημέρα που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.»

Άρθρο 113

«(...) 2. Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η κύρια διαδικασία και ώσπου να γίνει αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση.

3. Η αναστολή αυτή δεν μπορεί να διαρκέσει (...) πέρα από τρία έτη για τα πλημμελήματα (...)

Κατά το άρθρο 321 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι οριστικές αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων έχουν ισχύ δεδικασμένου. Βάσει της διατάξεως αυτής, η νομολογία δέχεται ότι οι οριστικές αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων δεν έχουν ισχύ δεδικασμένου έναντι των πολιτικών δικαστηρίων (βλ., μεταξύ άλλων, *Εφετείο Αθηνών*, απόφαση 67/1970, ΝοΒ 18, σελ. 453).

Στην ελληνική έννομη τάξη, η ποινική διαδικασία δεν αναστέλλει την πολιτική. Έτσι, εάν η ποινική δίκη κινηθεί πριν ή κατά τη διάρκεια της δίκης ενώπιον του δικαστή του πολιτικού δικαστηρίου, ο τελευταίος δεν υποχρεούται να αναβάλει την εκδίκαση εάν ο δικαστής του ποινικού δικαστηρίου δεν έχει αποφανθεί οριστικά επί της ποινικής δίκης. Επίσης, ο δικαστής του πολιτικού δικαστηρίου δεν δεσμεύεται, κατά κανόνα, από την οριστική κρίση επί της δημόσιας αγωγής.

Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων αναγνωρίζει τον ποινικό και συγχρόνως αστικό χαρακτήρα της παραστάσεως πολιτικής αγωγής (βλ., μεταξύ άλλων, *Α.Π. Ολομ.*, απόφαση 1/1997, ΝοΒ, 1997).

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενη το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, η προσφεύγουσα παραπονεύεται για τη διάρκεια της διαδικασίας. Η προσφεύγουσα παραπονεύεται, επίσης, ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα προσβάσεως αυτής σε δικαστήριο.

2. Επικαλούμενη το άρθρο 13 της Συμβάσεως, η προσφεύγουσα

παραπονείται ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κάποιο δικαστήριο ενώπιον του οποίου να δύναται κάποιος να προσφύγει προκειμένου να παραπονεθεί για τη διάρκεια της διαδικασίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Η προσφεύγουσα παραπονείται ότι η διάρκεια της διαδικασίας υπήρξε υπερβολική και ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν της προσέφερε κάποιο ένδικο μέσο προκειμένου να παραπονεθεί για τη διάρκεια αυτή. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η αδικαιολόγητη καθυστέρηση η οποία σημειώθηκε κατά τον χειρισμό του φακέλου της δικογραφίας, είχε ως αποτέλεσμα να παραγραφεί το αδίκημα, με συνέπεια την παραβίαση του δικαιώματος προσβάσεως αυτής σε δικαστήριο. Η προσφεύγουσα επικαλείται τα άρθρα 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως. Οι διατάξεις αυτές ορίζουν σχετικώς τα εξής :

Άρθρο 6 παρ. 1

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως (...)

Άρθρο 13

«Κάθε πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στη (...) Σύμβαση παραβιάστηκαν, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπο που ενεργεί κατά την άσκηση των δημοσίων καθηκόντων του.»

Πρωτίστως, η Κυβέρνηση αμφισβητεί τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως στην παρούσα υπόθεση. Επισημαίνει, ειδικότερα, ότι η επίμαχη διαδικασία δεν ήταν καθοριστική για ένα δικαίωμα αστικής φύσεως της προσφευγούσης, διότι η προσφεύγουσα επιθυμούσε, στην πραγματικότητα, να στηρίξει την κατηγορία και όχι να λάβει ικανοποίηση των περί αποζημιώσεως αξιώσεών της, για τις οποίες είχε τη δυνατότητα να απευθυνθεί προς τον δικαστή του πολιτικού δικαστηρίου. Τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής προκειμένου να επιτύχει την αποκατάσταση της ηθικής ζημίας της, χωρίς, ωστόσο, να αναφέρει κάποιο αντίστοιχο ποσό, και ότι δεν ζήτησε αποζημίωση για την υλική ζημία της. Επίσης, δεν δήλωσε ενώπιον του πλημμελειοδικείου την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος, και αυτό, κατά την

Κυβέρνηση, ισοδυναμεί με παραίτηση από την πολιτική αγωγή. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να προσφύγει ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων προκειμένου να ζητήσει την αποκατάσταση της υλικής ή της ηθικής ζημίας της, και ότι η παράλειψη της προσφευγούσας να εγείρει μία τέτοια αγωγή επιβεβαιώνει τις πραγματικές προθέσεις της, ότι δηλαδή επιθυμούσε μόνο να επιτύχει την ποινική καταδίκη του κατηγορουμένου. Άλλως, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αιτιάσεις της προσφευγούσας είναι αβάσιμες.

Η προσφεύγουσα δεν συμφωνεί με τις θέσεις αυτές. Αμφισβητεί τον ισχυρισμό ότι οι σκοποί της ήταν αμιγώς κυρωτικοί, και δηλώνει ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να συμπεριλάβει στη δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής αίτημα αποζημιώσεως. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι ουδέποτε παραιτήθηκε από την πολιτική αγωγή, και ότι, στην περίπτωση που θα το επιθυμούσε, δεν θα είχε τη δυνατότητα να προβεί σε μία τέτοια ενέργεια παρά μόνο με μία ρητή και έγγραφη δήλωση.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είχε πρόσφατα την ευκαιρία να επανεξετάσει τη νομολογία του σχετικώς προς το ζήτημα των εγκλήσεων μετά δηλώσεως παραστάσεως πολιτικής αγωγής. Εξ αφορμής υποθέσεως κατά της Γαλλίας, το Δικαστήριο απεφάσισε να «θέσει τέρμα στην αβεβαιότητα του ζητήματος του κατά πόσον το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως εφαρμόζεται επί εγκλήσεων μετά δηλώσεως παραστάσεως πολιτικής αγωγής, εφόσον παρόμοιο σύστημα υφίσταται σε ορισμένα άλλα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη στη Σύμβαση» (*Perez κατά της Γαλλίας* [GC], n^ο 47287/99, παρ. 56, ΕΔΔΑ 2004-I). Απεφάνθη υπέρ μίας καινούριας στάσης, υιοθετώντας «σύμφωνα με το αντικείμενο και τον σκοπό της Συμβάσεως, μια συσταλτική ερμηνεία των εξαιρέσεων στις εγγυήσεις του άρθρου 6 παρ. 1» (*Perez κατά της Γαλλίας*, οπ. π., παρ. 73) και έκρινε ότι μία έγκληση μετά δηλώσεως παραστάσεως πολιτικής αγωγής εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, εκτός από την περίπτωση μίας πολιτικής αγωγής με σκοπούς αμιγώς κυρωτικούς ή μίας παραιτήσεως, η οποία γίνεται κατά τρόπο αναμφίβολο, από το δικαίωμα εγέρσεως αγωγής, πολιτικής φύσεως, η οποία προβλέπεται από το εσωτερικό δίκαιο, «ακόμα και για τον σκοπό της εξασφαλίσεως συμβολικής αποκαταστάσεως ή για την προστασία δικαιώματος αστικής φύσεως, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα προστασίας της προσωπικότητας» (*Perez κατά της Γαλλίας*,

οπ. π., παρ. 70-71).

Το Δικαστήριο, συνεπώς, θα πρέπει να εξετάσει, υπό το πρίσμα της ως άνω νομολογίας του, εάν το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως τυγχάνει εφαρμοστέο υπό τις περιστάσεις της παρούσης υποθέσεως. Αρχικώς παρατηρεί ότι, στο ελληνικό νομικό σύστημα, ο ενδιαφερόμενος ο οποίος υποβάλλει έγκληση μετά δηλώσεως παραστάσεως πολιτικής αγωγής, επιδιώκει πρωτίστως την εκκίνηση της ποινικής διαδικασίας, προκειμένου να αποσπάσει από τα ποινικά δικαστήρια μία διακήρυξη ενοχής και, ταυτοχρόνως, μία -έστω και ελάχιστη- αποζημίωση (*Διαμαντίδης κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 71563/01, 20 Νοεμβρίου 2003). Τούτο επιβεβαιώνεται από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων τα οποία αναγνωρίζουν τον μικτό χαρακτήρα -ποινικό και αστικό- της πολιτικής αγωγής (βλ. «Οικείο εσωτερικό δίκαιο και πρακτική» ανωτέρω). Κατά συνέπεια, η επίδικη διαδικασία δείχνει *a priori* να δύναται να εμπέσει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6.

Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν δύναται να αγνοήσει το γεγονός ότι, αν και η προσφεύγουσα παραπονέθηκε ότι ο κατηγορούμενος είχε υφαρπάξει από αυτή χρήματα, εν τούτοις δεν κατέθεσε αίτηση αποζημιώσεως, και ότι, εξ άλλου, ενεφανίσθη κατά τη συζήτηση ενώπιον του πλημμελειοδικείου ως απλή μάρτυρας και ουδόλως ανεφέρθη στη δήλωση πολιτικής αγωγής. Όσον αφορά το ζήτημα αυτό, πράγματι, οι διάδικοι διαφωνούν ως προς το εάν η ενέργεια αυτή ισοδυναμεί, κατά το εσωτερικό δίκαιο, με παραίτηση από την ιδιότητα της προσφευγούσης ως πολιτικού ενάγοντος. Ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν εναπόκειται σε αυτό να προβεί σε ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου προκειμένου να αποφανθεί υπέρ του ενός ή του άλλου διαδίκου, πολύ περισσότερο αφού οι διάδικοι δεν αναφέρουν κάποιο νομολογιακό παράδειγμα για να υποστηρίξουν τις αντίστοιχες προτάσεις τους. Το Δικαστήριο δεν δύναται, εν τούτοις, παρά να διαπιστώσει ότι η προσφεύγουσα ουδέποτε διεκδίκησε ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων την προστασία των δικαιωμάτων της αστικής φύσεως. Η παράλειψη αυτή εξηγείται, ίσως, από το γεγονός ότι σε αντίθεση με το γαλλικό νομικό σύστημα που εξετάσθηκε στην υπόθεση *Perez*, το οποίο και υιοθετεί την αρχή του ότι «το ποινικό δεδουλευμένο δεσμεύει τον αστικό δικαστή» ή, ακόμα, εκείνη της «ισχύος του ποινικού δεδουλευμένου επί του αστικού» (*Perez κατά της Γαλλίας*, οπ. π., παρ. 24-25), ήταν δυνατόν στην εδώ προσφεύγουσα, κατά το ελληνικό δίκαιο, παράλληλα με την υποβολή της εγκλήσεώς της, αλλά και

μεταγενέστερα, να καταθέσει στα πολιτικά δικαστήρια αγωγή αποζημίωσης (*Αναγνωστόπουλος κατά της Ελλάδος*, n° 54589/00, παρ. 30, 3 Απριλίου 2003). Ούτως ή άλλως, τα στοιχεία αυτά ενισχύουν την άποψη ότι ο κύριος λόγος για τον οποίο η προσφεύγουσα προσέφυγε ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων, ήταν να επιτύχει την ποινική καταδίκη του κατηγορουμένου.

Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η Σύμβαση δεν εγγυάται το δικαίωμα κινήσεως της ποινικής διαδικασίας κατά τρίτων (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Calvelli και Ciglio κατά της Ιταλίας* [GC], n° 32967/96, παρ. 51, ΕΔΔΑ 2002-I), όπως δεν εγγυάται δικαίωμα ούτε σε «ιδιωτική εκδίκηση», ούτε σε «λαϊκή αγωγή» (*actio popularis*) (βλ., *mutatis mutandis*, *Karaosmanoglu κατά του Βελγίου* (déc.), n° 51082/99, 20 Ιανουαρίου 2005). Ήτοι το δικαίωμα κινήσεως της ποινικής διώξεως και καταδίκης τρίτων δεν δύναται να γίνει δεκτό αυτοτελώς (*Perez κατά της Γαλλίας*, οπ. π., παρ. 70).

Εν όψει των ιδιαίτερων συνθηκών της παρούσης υποθέσεως, το Δικαστήριο φρονεί ότι ευρίσκεται έναντι μίας καταστάσεως, όπου το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως αγγίζει τα όριά του, ως καθορίσθηκαν στην υπόθεση *Perez*. Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της συμπεριφοράς της προσφευγούσης καθ' όλη τη διαδικασία, το Δικαστήριο δεν δύναται παρά να συμπεράνει ότι η έγκληση μετά δηλώσεως παραστάσεως πολιτικής αγωγής υπεβλήθη από την προσφεύγουσα με αποκλειστικό σκοπό την επίτευξη μίας ποινικής καταδίκης του κατηγορουμένου, και όχι με στόχο την προστασία ή την αποκατάσταση των δικαιωμάτων της αστικής φύσεως (*Σιγάλας κατά της Ελλάδος*, n° 19754/02, 22 Σεπτεμβρίου 2005). Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις, το Δικαστήριο δεν δύναται να δεχθεί ότι η επίδικη διαδικασία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

Συνεπώς, η ένσταση της Κυβερνήσεως αποδεικνύεται βάσιμη και πρέπει να γίνει δεκτή. Ως εκ τούτου, οι αιτιάσεις αναφορικά με παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως δεν είναι συμβατές *ratione materiae* με τις διατάξεις της Συμβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 και πρέπει να απορριφθούν κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 4.

Εξ άλλου, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 13 απαιτεί προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής μόνο στην περίπτωση παραπόνων τα οποία είναι δυνατόν να θεωρηθούν «μαχητά» εν σχέσει προς τη Σύμβαση (βλ., μεταξύ άλλων,

Powell και Rayner κατά του Ηνωμένου Βασιλείου, απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1990, série A n° 172, σελ. 14, παρ. 31, *Keleş κατά της Τουρκίας* (déc.), n° 36682/97, 29 Ιανουαρίου 2002). Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι αιτιάσεις της προσφευγούσης αναφορικά με παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 δεν είναι συμβατές *ratione materiae* με τις διατάξεις της Συμβάσεως. Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί και η αιτίαση της προσφευγούσης αναφορικά με το άρθρο 13.

Κατά συνέπεια, πρέπει να τεθεί τέρμα στην εφαρμογή του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως και να απορριφθεί η προσφυγή ως απαράδεκτη.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, κατά πλειοψηφία,

Αποφασίζει να θέσει τέρμα στην εφαρμογή του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως.

Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

- υπογραφή -

Søren NIELSEN

Γραμματέας

- υπογραφή -

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 21 Μαΐου 2007

Η Μεταφράστρια

Μαρία Παν. Παπαδοπούλου